

Березнівська районна рада
Громадська організація „Рівненський центр маркетингових досліджень”
Надслучанський інститут
Національного університету водного господарства та природокористування
Рівненський державний гуманітарний університет
Poleski park narodowy
Брестский государственный университет им.А.С.Пушкина
Інститут агроекології і природокористування НААН України
Рівненська обласна організація Товариства лісівників України

Перспективи розвитку сільського та екологічного туризму в Україні

ЗБІРНИК ТЕЗ
I Міжнародної науково-практичної конференції

20–21 травня 2016 року

Березне - Рівне – 2016

УДК 338.48
ББК 65.43
З-41

Рекомендовано Вченої радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №4 від 28.04.2016 р.)

Редакційна колегія

Шершун М.Х., д.е.н., провідний наук. співробітник Інституту агроєкології та природокористування НААН України, **Петрівський Я.Б.**, д.т.н., професор, проректор Рівненського державного гуманітарного університету; **Савіна Н.Б.**, д.е.н., професор, проректор Національного університету водного господарства та природокористування; **Микитин Т.М.**, к.т.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту РДГУ, заступник голови оргкомітету; **Берташ Б.М.**, к.е.н., координатор проекту „Розвиток сільського зеленого та екологічного туризму як планомірна складова економічного розвитку Березнівського району”; **Гончар В.М.**, к.с.-г.н., директор Надслучанського інституту НУВГП; **Коротун С.І.**, к.г.н., доцент, завідувач кафедри туризму НУВГП; **Каменчук Л.І.**, голова Березнівської районної ради; **Гончар М.В.**, директор Березнівського лісотехнічного коледжу.

Перспективи розвитку сільського та екологічного туризму в Україні: збірник тез I Міжнародної науково-практичної конференції. - Березне, 20-21 травня 2016 р.: громадська організація „Рівненський центр маркетингових досліджень”. Рівне: Видавець Олег Зень. – 188 с.

ISBN 978-617-601-155-2

Конференція проводиться у рамках проекту „Розвиток сільського зеленого та екологічного туризму як планомірна складова економічного розвитку Березнівського району”, що впроваджується Березнівською районною радою (вул.Київська, 6 м.Березне Рівненської області, 34600, +380365353390, berezne_rada@ukr.net) спільно з громадською організацією „Рівненський центр маркетингових досліджень” (вул.Ст.Бандери, 39а м.Рівне, 33014, taras_m@ukr.net), Надслучанським інститутом Національного університету водного господарства та природокористування (вул.Чорновола, 25 м.Березне Рівненської обл., 34600, +380365356746, lisinstitut@ukr.net).

УДК 338.48
ББК 65.43

За зміст публікацій повну відповідальність несуть автори.

Зміст публікацій не є відображенням офіційної позиції Європейського Союзу

ISBN 978-617-601-155-2

© Рівненський центр маркетингових досліджень, 2016

Проект впроваджується
Березнівською районною радою
вул.Київська, 6 м.Березне
Рівненської області, 34600
+380365353390
e-mail: berezne_rada@ukr.net

Проект фінансується ЄС
Представництво
Європейського Союзу в
Україні:
Київ, 01033,
вул.Володимирська, 101
тел.: +380443908010, факс:
+380443908015

Європейський Союз складається з 28 держав-членів та їх народів. Це унікальне політичне та економічне партнерство, засноване на цінностях поваги до людської гідності, свободи, рівності, верховенства права і прав людини. Понад п'ятдесят років нам знадобилось для створення зони миру, демократії, стабільності і процвітання на нашому континенті. Водночас нам вдалось зберегти культурне розмаїття, толерантність і свободу особистості. ЄС налаштований поділитись своїми цінностями та досягненнями з країнами-сусідами ЄС, їх народами, та з народами з-поза їх меж.

ЗМІСТ

Секція 1. Проблеми та перспективи розвитку сільського та екологічного туризму в Україні та регіонах.	7
Kowal Switlana Warunki tworzenia produktu agroturystycznego (na przykładzie wieś Jasnobór pow. Kostopolski, obwód Rówenski)	7
Берташ Б.М., Пилипчук Л.П. Розвиток сільського зеленого та екологічного туризму як планомірна складова економічного розвитку Березнівського району	10
Бесчастна М.В. Роль зеленого туризму в розвитку сільських територій	12
Блажкевич Т.П. Сільський туризм – основний напрямок становлення та розвитку екологічної економіки	14
Божук Т.І., Сопілко О.Ю. Пропозиції щодо діяльності у сфері сільського туризму (на прикладі Жовківського району Львівської області)	16
Валюх А.М. Сільський зелений туризм як елемент інноваційного природокористування	18
Васильєв В.П. Законодавче забезпечення, гарантія безпеки, якість послуг у сільському зеленому туризмі	22
Гаврилова Я.К., Постернак В.П. Туристичні пріоритети Рівненської області до 2020 року	23
Гетун О.В., Стефанишин Д.В. Про перспективи розвитку водного туризму на р.Случ	26
Гончар В.М. Розвиток сільського зеленого туризму на Березнівщині	29
Громик О. М. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму	32
Корбутяк В.М., Лагоднюк О.А. Геоінформаційне забезпечення розвитку сільського туризму	34
Коротун С.І., Яковишина М.С. Етнофестивалі – рушійна сила розвитку туризму на Рівненщині	36
Косар Н.С., Кузьо Н.Є. Передумови розвитку сільського та екологічного туризму в Україні	39
Костолович М.І. Перспективи туристичної діяльності у сільському середовищі	41
Котко А.К. Туристско-рекреационные ресурсы Беларуси и их роль в развитии агротуризма	43
Кудінова І.П. Особливості розвитку сільського туризму в Україні	45
Кудла Н.Є. Інноваційні підходи до формування продукту сільського туризму	47
Левчишин В., Дейнега І.О. Перспективи розвитку сільського туризму в Україні	49
Лукомська О.І. Інноваційна роль сільського зеленого туризму в забезпеченні диверсифікації агробізнесу	52
Макар О.П., Дулин І.С. Тенденції розвитку сільського зеленого туризму в Україні	55
Мальчик М.В., Попко О.В., Онищук Н.В. Обґрунтування доцільності формування та розвитку туристичних центрів	57
Мальчик М.В., Романів О.Я., Трусова Т.С. Підприємницька діяльність у сільському зеленому туризмі України	59
Нездоймінов С. Г. Сільський зелений туризм як фактор регіонального розвитку	62
Нікшич С.М. Розвиток сільського туризму як спосіб відродження українського села	65
Пасічко Л.А., Орлов О.Г. Екологічні аспекти розвитку сільського зеленого туризму	68

Решетюк О.В., Терлецький В.К. Глобалізація та перспективи розвитку екологічного туризму в Україні	70
Руткевич О.А. Использование инноваций в проведении загородных экскурсий	72
Самолук Н.М., Юрчик Г.М. Розвиток сільського туризму в Україні	74
Сушик О.Г. Потенціал сільських територій у розвитку туристичного бізнесу	77
Сяська О.В. Пропозиції для розвитку зеленого туризму у Рівненській області	78
Тесленко І.В., Орлов О.Г. Проблеми та перспективи розвитку сільського та екологічного туризму в Україні та регіонах	81
Тибінь А.М. Формування туристичних кластерів в умовах ринкової самоорганізації	83
Тищук І.В. До питання проблеми категоризації у зеленому туризмі (в Україні)	86
Фёдорова И.Л. Современное состояние, проблемы и перспективы развития сельского туризма в Беларуси	88
Фурдичко О.І., Бабікова К.О. Сучасний стан та перспективи розвитку сільського туризму в Україні	90
Хижнякова Н.О. Сільський та екологічний туризм як сектори „зеленої” економіки	93
Шиманський Ярослав. Система фінансування національних парків. Досвід Польщі	95
Шимко О.В., Веретін Л.С. Сільський зелений туризм як перспективний напрям розвитку сільських територій	98
Щесюк С. В. Проблеми регулювання сфери туристичної індустрії на місцевому рівні	100
Якимчук А.Ю. Економічні аспекти сільського зеленого туризму: закордонний досвід	102
Секція 2. Екологічні аспекти розвитку сільського зеленого туризму.	105
Брухлій Б.В. Екологічні аспекти організації зеленого туризму в сільській місцевості	105
Володимирець В.О. Роль сільського зеленого туризму в екологічній освіті та екологічному вихованні населення	108
Володимирець В.О., Гуцман С.В. Об’єкти природно-заповідного фонду Рівненської області як важлива передумова розвитку зеленого туризму	110
Гаврилова Я.К., Головка О.В., Постернак В.П. Національні природні парки як фактор розвитку сільського туризму в рівненській області	112
Гроховська Ю.Р. Кононцев С.В. Збереження екосистеми річки Случ як оселища раритетних гідробіонтів і туристичної перлини Рівненщини	115
Двалашвили Г.Б., Табатадзе С.Д., Гугешашвили М.Л. Экологические аспекты памятков природы в развитии сельского зеленого туризма (на примере бассейна реки Риони, Грузия)	117
Зюзін С.Ю. Організація екологічного туризму на полонинських господарствах Українських Карпат	121
Ільницька-Гикавчук Г.Я. Розвиток екологічного туризму на прикладі Львівської області	123
Ісаєнко В.М., Бабікова К.О., Степанюк О.О. Екологічні аспекти організації сільського зеленого туризму в Україні	125
Карабінюк М.М. Перспективи розвитку екологічного туризму в альпійсько-субальпійському високогір’ї ландшафту Свидовець	127

Копій М.Л., Копій Л.І. Розвиток зеленого туризму на посттехногенних територіях	129
Мартинюк В.О. Ландшафтна структура ключової ділянки «озеро Сосно» як екологічного ядра науково-пізнавального туризму	132
Матвійчук Л.Ю., Лепкий М.І. Екологічний аудит як перспективний напрям розвитку сільського туризму	135
Мініч А.П. Взаємостосунки людини і природи : від традиційного до сучасного екологічного мислення	138
Никончук Ю.Ю., Рибачук Т.Л., Бобровський А.Л. Щодо раціоналізації використання природних туристично-рекреаційних ресурсів	140
Ойцюсь А.М. Екотуризм в розрізі концепції сталого розвитку	142
Сокол Л.М. Аспекти екологічного управління в сільському зеленому туризмі	144
Стефанишин Д.В. Про негативні наслідки будівництва малої гідроелектростанції на р.Случ біля с.Губків	145
Янчук О.Є., Янчук Р.М. Облік біорізноманіття рослинного світу з використанням мобільних гіс-технологій	148
Секція 3. Маркетингове забезпечення розвитку сільського зеленого та екологічного туризму в Україні та регіонах.	151
Волошин В.С., Потапенко В.Г. Аналіз ризику як один з важливих етапів управління розвитком сільського зеленого туризму в Україні	151
Дейнега І.О., Кратт О.А. Розвиток маркетингу регіонального ринку сільського зеленого туризму	153
Дейнега О.В., Почтовюк А.Б. Перспективи сільського зеленого туризму в підвищенні конкурентоздатності країни та регіону	157
Костюкевич Р.М. Управління бізнес-моделями як засіб забезпечення стратегічного розвитку бізнесу у сфері зеленого туризму	159
Марценюк В.В. Маркетинговий інструментарій у формуванні туристичної конкурентоспроможності сільських територій	162
Никитюк Д.В., Красовский К.К., Сидорович А.А. Обследование туристской избирательности мест отдыха жителями г. Бреста	165
Сидорук С.В. Маркетингове забезпечення розвитку готельних послуг в регіоні	167
Секція 4. Проектування та організація атракцій у сільському зеленому та екологічному туризмі.	170
Машта Н.О. Особливості організації велосипедних мандрівок на території Надслучанського регіонального ландшафтного парку	170
Остапчук С.М., Прокопчук А.В. Проектування екологічних стежок за даними дистанційного зондування землі	173
Шершун М.Х., Микитин Т.М. Теоретико-методологічні основи проектування екологічних стежок у регіональних ландшафтних парках	176
Шпеник Т.К. Деякі питання організації атракцій у сільському зеленому туризмі	178
Секція 5. Сучасні технології підготовки фахівців у сфері туристичної діяльності.	181
Димченко Н.С. Професійна підготовка майбутніх менеджерів туризму	181
Кальна-Дубінюк Т.П., Пугач Н.А., Бас О.І. Підготовка фахівців у сфері сільського туризму із застосуванням електронного дорадництва е-дорада	183
Фастовець О.О. Актуальні форми підготовки фахівців для сфери сільського та екологічного туризму	185

**ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У СІЛЬСЬКОМУ ЗЕЛЕНОМУ
ТУРИЗМІ УКРАЇНИ**

Мальчик М.В., д.е.н., професор,
*Національний університет водного господарства та
природокористування*

Романів О.Я., к.г.н., доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет

Трусова Т.С., викладач,
*Міжнародний економіко-гуманітарний університету імені
акад.С.Дем'янчука*

Туризм є незаперечним феноменом сучасного економічного розвитку. Він впливає на життя місцевого населення, його матеріальну і духовну діяльність, систему цінностей, суспільну поведінку, інтереси. В регіонах, де населення характеризується соціально-культурною активністю, туризм носить традиційний характер. Передовий світовий досвід засвідчує, що ефективний розвиток сільського туризму позитивно впливає на вирішення низки соціально-економічних проблем села. У контексті запроваджуваних у вітчизняну практику євростандартів розвиток сільського зеленого туризму повинен передбачати заходи по підвищенню результативності діяльності суб'єктів господарювання у сільському туризмі. Наразі суб'єкти підприємництва у сфері сільського зеленого туризму провадять діяльність у формі фізичних осіб-підприємців (ФОП), основною функцією яких є виробництво (комплектування), надання та реалізація комплексного туристичного продукту. А тому метою даної роботи є оцінка стану та результативності підприємницької діяльності у сільському зеленому туризмі України.

Протягом 2014 року в Україні за даними офіційної статистики функціонувало 233 агросадиби практично в усіх регіонах держави, хоча з вищою концентрацією – на заході країни. Статистичний облік суб'єктів підприємництва у сільському зеленому туризмі недосконалий. Офіційні дані про їх діяльність в Україні з'явилися у 2012 р. Проте не усі суб'єкти охоплені статистичним спостереженням. По десяти регіонах дані про агросадиби та показники їх діяльності відсутні. Однак офіційні статистичні видання містять хоч і неповну, проте важливу інформацію для оцінки результативності роботи суб'єктів туристичної діяльності у сільському зеленому туризмі за такими показниками, як: кількість садиб, чисельність розміщених осіб, середня місткість садиб, середня тривалість перебування розміщених осіб, коефіцієнт використання місткості, фактичні витрати на один людино-день перебування у агросадибі, доходи від наданих послуг.

В Україні сформувався ринок послуг гостинності, який, окрім агросадиб, представлений готелями та аналогічними засобами розміщування (мотелі, кемпінги, гуртожитки для приїжджих, туристські бази, студентські літні табори), спеціалізованими засобами розміщування (санаторії, дитячі санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати відпочинку, бази та інші заклади відпочинку (крім турбаз). У 2014 році знизилася порівняно з попереднім роком кількість КЗР ФОП усіх типів: агросадиб – на 18%, готелів та аналогічних засобів розміщування – на 32%, а спеціалізованих засобів розміщування – на 21%. Відповідно зменшилася чисельність обслуговуваних ними осіб.

В цілому найбільше обслуговуваних у КЗР осіб припадає на готелі та

аналогічні засоби розміщування, що пояснюється їх більшою пропозицією на ринку (1558 закладів станом на 2014 рік). Готельний ринок розподілений більш рівномірно по регіонах з незначним переважанням кількості обслугованих у Одеській, Львівській, Тернопільській та Закарпатській областях. Натомість регіональний розподіл споживачів спеціалізованих засобів розміщення вказує на закріплення лідируючих позицій у цьому сегменті за Запорізькою, Миколаївською та Одеською областями. Ринок сільського зеленого туризму за чисельністю обслугованих розподілений нерівномірно: 43% осіб у 2014 році припадало на агросадиби Івано-Франківської області, зі значним відривом відставали Чернівецька та Львівська області (13,3% від загальної чисельності розміщених у агросадибах України осіб). Але зважаючи на недостатній рівень охоплення ринку сільського зеленого туризму статистичним спостереженням, реальна картина ринкової сегментації могла виглядати дещо інакше.

У сучасних умовах ґрунтовний вплив на вибір споживачів чинить фактор вартості послуг. Усереднені показники фактичних витрат на людину-день перебування у КЗР ФОП по Україні у 2014 році були наступними: у готелях та аналогічних засобах розміщування – 236,6 грн., у спеціалізованих засобах розміщування – 121,4 грн., у агросадибах – 117,8 грн. По агросадибах найвищі показники спостерігалися у Миколаївській області (250 грн.), а найнижчі – у Вінницькій області (33 грн.). Загалом показники витрат на людину-день перебування у агросадибі характеризуються значною мінливістю за регіонами, коефіцієнт варіації 41,8%. Вартість послуг залежить від регіональних особливостей та ринкової кон'юнктури.

Середня місткість агросадиби в Україні становить 13,5 місця. Цей показник менший, ніж для інших КЗР ФОП (готелі – 25,7 місць, спеціалізовані засоби розміщування – 73,7 місць). Значення середньої місткості у агросадибах найвища у Хмельницькій (23,8 місць), Тернопільській (21,3 місця) та Закарпатській (20,6 місця) областях, а найнижча у Черкаській (6,6 місця), Кіровоградській (7 місць), Дніпропетровській (9 місць). Зауважимо, що регіони з близькими за значенням показниками середньої місткості агросадиб є суміжними і часто належать до одного історико-географічного району. Традиції сільської забудови та побуту, характерні кожному з них, очевидно мали вплив і на формування особливостей ведення підприємництва у сфері сільського зеленого туризму в аспекті визначення місткості агросадиб.

Важливим показником результативності підприємницької діяльності КЗР є коефіцієнт використання місткості. Оптимальний рівень, що дає можливість забезпечити мінімально необхідну рентабельність, – 0,60-0,80. Межею виживання КЗР вважається 0,40. В середньому по Україні для агросадиб коефіцієнт використання місткості у 2014 році становив 0,15, він є нижчим від нормативу та меншим у порівнянні з іншими КЗР (для спеціалізованих засобів розміщування – 0,24, для готелів та аналогічних засобів розміщування – 0,18). Проте відносно ефективно використовувалася потужність агросадиб таких областей: Вінницької (0,52), Волинської (0,52), Кіровоградської (0,74), Тернопільської (0,43) та Черкаської (0,47). Натомість у жодній з областей коефіцієнти завантаження готелів не досягали нормативного значення. Однією із причин низької завантаженості КЗР є невелика середня тривалість перебування відвідувачів, яка для агросадиб у середньому становить 2,4 днів.

Використання місткості безпосередньо впливає на отримання закладами доходів від надання послуг. У 2014 році по Україні від діяльності КЗР ФОП було отримано доходів на суму 532590,2 тис. грн. (без ПДВ, акцизного податку

і аналогічних платежів). З них 81% припадає на готелі та аналогічні засоби розміщування. А доходи від діяльності агросадиб становлять всього 2 %, або 11219,9 тис. грн. Зауважимо, що підприємці інколи вдаються до певних порушень у звітності – заниження фактичної кількості відвідувачів з одночасним заниженням доходів, отриманих від надання послуг розміщення. Це спричинено, з нашої точки зору, обмеженнями в обсягах доходів для ФОП, які були передбачені податковим законодавством. Позитивні зрушення в економічному, політичному та соціальному середовищі призведуть до зростання обсягів діяльності суб'єктів підприємництва.

Сільський зелений туризм становить незначну частку у доходах КЗР ФОП по регіонах. У 2014 р. помітну роль він відігравав лише у областях: Івано-Франківській, Волинській, Чернівецькій, Львівській (відповідно на сільський туризм припадало 12,6%, 8,5%, 5,4%, 5,0% від доходів усіх КЗР ФОП). У динаміці доходи підприємців від надання послуг сільського зеленого туризму в Україні у 2013 році мали тенденцію до зростання (темп росту 166,5%), але протягом 2014 року доходи суттєво скоротилися (темп росту 66,1%). Така ж тенденція до зниження доходів у 2014 році властива й іншим КЗР ФОП. Проте для готелів та спеціалізованих закладів суттєве падіння доходів, відображене у офіційній статистичній звітності, пояснюється насамперед тим, що з поля статистичного спостереження були вилучені КЗР ФОП Криму, а також знизилася кількість господарюючих одиниць та ділова активність у східних регіонах України у зв'язку із антитерористичною операцією. На результати діяльності підприємців у сфері сільського зеленого туризму більшою мірою негативно вплинуло зменшення кількості агросадиб та скорочення попиту на туристично-рекреаційні послуги в умовах погіршення соціально-економічної ситуації та зниження рівня життя населення.

Отже, ускладнення економічної, політичної та соціальної ситуації спричинили негативні зміни підприємницької діяльності у сфері сільського зеленого туризму. Кількість агросадиб та чисельність відвідувачів, які скористались їх послугами, мають тенденцію до скорочення. Показники використання місткості функціонуючих агросадиб не досягають економічно обґрунтованих норм. Відповідно зменшуються і доходи від надання послуг.

У цілому, низка проблем, що зумовлені відсутністю нормативної бази регулювання підприємництва у сільському зеленому туризмі, залишаються з року в рік. Причому потенціал підприємництва КЗР у площині сільського зеленого туризму є незначним, хоча може сприяти реалізації регіональної туристської політики для досягнення економічного ефекту від туризму, та дозволить вирішувати завдання підвищення конкурентоспроможності регіонів. Туристична діяльність повинна стати сферою реалізації ринкових механізмів, джерелом поповнення державного та місцевих бюджетів, перетворитися на одну із найприбутковіших галузей економіки і таким чином сприяти стабілізації соціально-економічного становища як окремих регіонів, так і Української держави.

Список використаних джерел

1. Колективні засоби розміщування у 2014 році / [стат. бюл.] / К.: Державна служба статистики України, 2015. – 200 с.
2. Туристична діяльність в Україні у 2013 році / [стат. бюл.] / К.: Державна служба статистики України, 2014. – 272 с.

Наукове видання

Перспективи розвитку сільського
та екологічного туризму в Україні

Збірник тез

I Міжнародної науково-практичної конференції

*Переклади і передруки дозволяються
лише за згодою авторів*

Громадська організація
„Рівненський центр маркетингових досліджень”

Відповідальний за випуск
Микитин Тарас Миронович

Формат 60x84 ¹/₁₆.
Папір офсет.
Гарнітура Times.
Друк офсет.
Ум. друк. арк. 11,15.
Наклад 500 прим.

Видавець Олег Зень
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія РВ №26 від 6 квітня 2004 р.
вул.Кн.Романа, 9/24, м.Рівне, 33022;
0362-24-45-09; 068-0250-674;
olegzen@ukr.net

Видруковано: ФОП Лецкалюк Ю.О.
вул.В.Чорновола, 17, м.Рівне
33028; тел. 0362-26-76-05.